

BESZÉLGETÉS HARTUNG ATTILÁVAL

„Ez már a Family Guy-generáció”

SOÓS TAMÁS DÉNES

MOBILKAMERA, YOUTUBE, FACETIME, CHAT, SZEK. AZ INKUBÁTOR PROGRAMBAN KÉSZÜLT FOMO TESTKÖZELBŐL MUTATJA BE A Z-GENERÁCIÓ ÉLETÉT.

• *Eredetileg a halállal való szembenézésről szólt volna a FOMO, ahogy a kisfilmjeid is az emberi végességről szóltak. Miért izgat egy huszonéves rendezőt ennyire intenzíven az elmúlás?*

Az önmagunkkal szembenézés és a felelősségvállalás foglalkoztat. A halál motívuma kapcsán is az ezzel kapcsolatos emberi esendőségeket igyekeztem körüljárni. Valószínűleg azért, mert sok helyzetben gyávának érzem magam, miközben felháborít, hogy az emberek az interneten hajlamosak megmondani a tutit anélkül, hogy a valóságban felelősséget vállalnának a tetteikért. Eredetileg a FOMO-ban is egy haláleset állt az események hátterében – a főhősnek elhunytak balesetben a szülei, és fel kellett dolgoznia, hogy egyedül maradt –, de az írás során úgy éreztem, hogy ez a konfliktus eltávolodott attól a formanyelvi és történetmesélési koncepciótól, amit meg akartunk valósítani a filmben. Egy pont után lefagyott az alkotói folyamat, és ugyanazokat a köröket futottuk le a társírómmal, Csaba Bálinttal, úgyhogy bevontam egy új író, Kerékgyártó Yvonne-t, akivel újraépítettük a történetet a környezetemben megtörtént, gyakran látott szituációkból olyanná, ami jobban passzolt a filmhez.

• *Miért a Z- és miért nem az Y-generációról forgattál, amelybe 27 éves fejjel te is tartozol?*

Mert közelebb érzem magam ehhez a korosztályhoz, mint a sajátomhoz. A VAN valami furcsa és megmagyarázhatatlant az elmúlt tíz év egyik legjobb magyar filmjének tartom, de a harmin-

casok problémakörét, a szerelmi této-vázásokat és a felnöves problémakörét még egyáltalán nem érzem sajátomnak.

• *Azt hittem, 35 éves korig mindenki magáénak érzi a filmet, de ezek szerint lefelé is van korhatára a VAN-nak?*

Abszolút. A Z-generációra érzésem szerint már nem jellemző ez a fajta tépelődés. Már csak azért sem, mert a gimnáziumban és egyetemen még van feladatuk, ami kitölti az életüket, és nem kell azon agyalniuk, hány százezer nettóért fognak dolgozni, ha kikerülnek az egyetemről. De arról is van elképzelésük, hogy mit fognak csinálni, ha odakerülnek. Ez a generáció sokkal tudatosabban éli az életét, és kevésbé van elveszve, mint a korábbiak. Tudatos internetfelhasználók, konkrétabbak a céljaik, könnyebben aktivizálják magukat, és tudják, milyen munkahelyet, milyen életpályát szeretnének.

• *Te is tudtad?*

Igen. A bátyámmal négy-ötévesen már krikettütőkkel lézerkardoztunk, és visszajátszottunk jeleneteket a Star Warsból, meg A rettenthetetlenből. Ha nem tetszett, ahogy befejeződik egy film, például A hazafi, újraforgattuk.

• *Hogyan javítottátok ki A hazafit?*

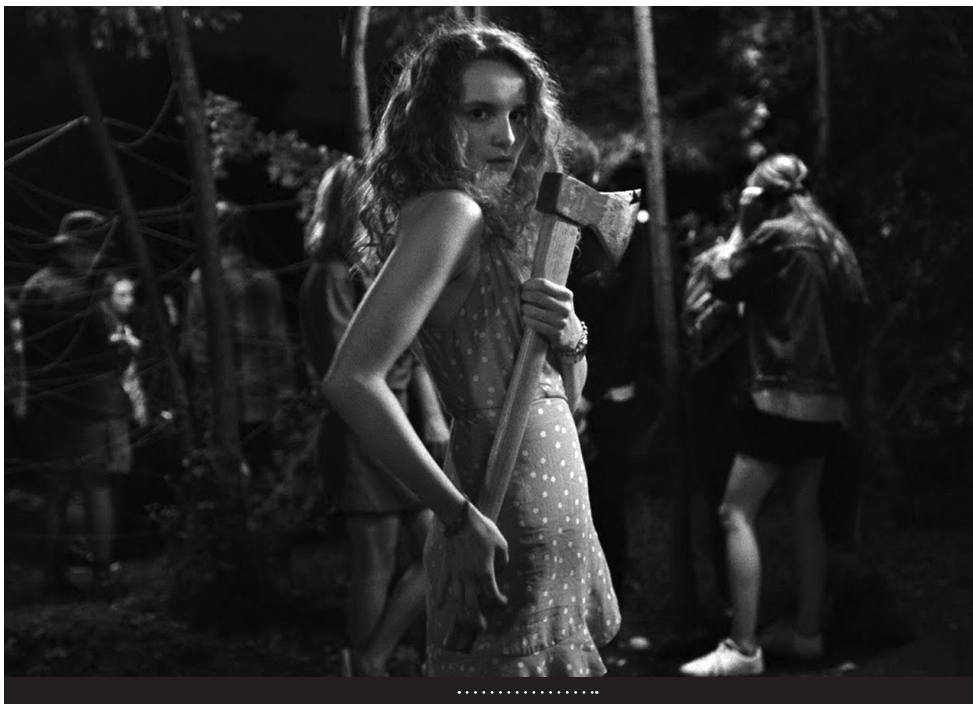
Az a film egy szimpla kardozással ér véget: Mel Gibson leszúrja a gonoszt. A mi verziónk ennél sokkal epikusabb volt és brutális, komplikáltabb koreográfiával. Erős Mel Gibson-kattanásunk lehetett, mert a Jelet is újraforgattuk az angol bulldogunkkal, aki az ufót játszotta. Apukám festőművész, ezért gimnáziumban félig-meddig kényszerből a kisképzőre jártam festőszakra,

de az utolsó 2-3 évben már tudtam, hogy nem a festészet, hanem a filmelés érdekel. A bátyám ekkor már operatőrszakra járt az SZFE-n, és ki tudtam kunyerálni, hogy lógiak a suliból és elmehecssek forgatásokra. Statisztáltam, kávé, hordtam, vagy hosszabbítóval rohagáltam a háttérben – és rögtön beleszerettem a filmelésbe. A tanárral megbeszéltem, hogy az utolsó két évben nem fogok festeni, inkább beülök egy filmes enciklopédiával a sarokba, hogy az SZFE-re készüljek, és ez végül is kifizetődött, mert felvettek.

• *Amellett, hogy a FOMO beránt abba a képkavalkádba, amelyben a fiatalok élnek – mobilfelvételek, YouTube-videók, chatüzenetek, osztott képernyős FaceTime-beszélgetések váltják egymást pörgős stílusban –, hogyan formálták az említett generációs jellegzetességek a filmet?*

Cél volt, hogy amatőr szereplőkkel dolgozzunk, és ne 30 éves színészek játsszák a fiatalokat, mint Dustin Hoffman a Diploma előtt-ben. Ehhez a filmhez sok improvizációra volt szükség, és arra, hogy a szereplők azt érezzék, övék ezek a karakterek, és a saját képükre tudják formálni őket. A dialógokat úgy kezeltük, mint egy jegyzetet, amitől a forgatáson eltérhetünk, ha a srácok tudnak jobbat vagy életszerűbbet mondani, mert nem akartunk kamszlenget adni a srácok szájába. És általában tudtak. Volt olyan káromkodás, amit képtelenek voltak hitelesen kimondani, mint a „fasza” vagy a „gecire”, mert ők maguk se használják. Ugyanakkor sok mondat született közös ötletelésekből, amikor azon gondolkodtunk, milyen szexista hülyeséget mondanának a fiúk ezekben a bulikban. Így jött például a „kiborult a puncikosár” is.

Ehhez a szabadnyelvűséghez és improvizációhoz kellett az is, hogy természetesen viselkedjenek a kamera előtt, amit úgy tudtunk elérni, hogy a bulijelenetek nagy részét iPhone-nal forgattuk. Ez adta is magát a kontentgyártás miatt, hiszen a főszereplőink YouTube-erek, influenszerek, másrésztől rájöttünk, hogy ha egy operatőr veszi fel ezeket a jeleneteket, azok legjobb esetben is csak reprodukciók lesznek. Úgyhogy szinte az összes iPhone-jelenetben a srácok kezében volt a telefon, hogy a saját ritmusukban zoomoljanak és komponáljanak.

Az iPhone előtt ráadásul sokkal könnyebben feloldódtak, mert ők is azt használják nap mint nap. A filmnek az a vizuális struktúrája, hogy az elején több az iPhone, és az Amira a végére domborodik ki, a két kamera lényegében helyet cserél. Volt ugyanis egy olyan dramaturgiai vállalásunk, hogy az elejétől folyamatosan lassuljon a film, és a kezdeti iPhone-os látványdurrogatás után beszűküljön a történet két arcközelire, és a rajtuk tükröződő érzelmek vegyék át a hangsúlyt.

• *A filmben igyekeztél körképet adni a magyar emberekben élő feszültségekről. Előkerül a rasszizmus, a holokauszttagadás, a trianonozás, a hajléktalanalázás, de többnyire azoktól a fiataloktól, akikről te is azt mondtad, hogy tudatos internetfelhasználók, vagyis nincsenek elzárva az információktól.*

A srácok a filmben mindent ki mernek mondani, mert nem érdekli őket, mi lesz a következménye. Tudják, hogy valószínűleg semmi. Úgy érzik, bármivel lehet viccelni, és ha valami szemellenzősen provokatív dolgot mondanak, azt jó poénnak veszik, nem problémának. Ez már a Family Guy-generáció.

• *A Family Guy vicces, a srácok viszont bunkók.*

Ez volt a cél. A *Family Guy* egy animációs sorozat, amely nyíltan felvállalja, hogy sztereotípiákkal viccel. Ha

Hartung Attila:
FOMO
(László Panna)

viszont egy realista közegben próbálkoznánk ezzel a provokatív humorral, az visszafelé sülné el, mert egy állítás lenne, hogy ezzel és ezzel lehet viccelni. Ezért próbáltuk kritikával illetni a beszólásokat, hogy ne viccesek, hanem bunkók legyenek. Kérdés persze, hogyan fog ez lecsapódni a közönségben. Volt olyan teszttetítésünk, ahol a holokamuszáznál felrobbant a nevetéstől a közönség, holtott mi azt egyáltalán nem vicnek szántuk. Sok bunkóságon lehet nevetni, de a cél az volt, hogy a néző érezze magát rosszul a mosolygástól.

• *A FOMO Budapest-film is egyben, amelyben a mindennapi, koszos, ismerős arcát mutatja a főváros.*

Az Akácfa utcában lakom, így nagyon közelről látom a bulinegyed mindennapjait, szélsőségeit. A gimisek a házi bulik mellett erre a környékre járnak eszténként szórakozni, és ezt a hangulatot és kocsmakörképet láttatni szerettem volna. Ehhez (is) nagy segítség volt lványi Petra producer, hogy végiggürizte, kiharcolta, hogy ennyi jó helyen, ismeretebb kocsmában forgathassunk.

• *Van olyan rendező, aki hatott rád és a filmre?*

Többek között Larry Clarke és Xavier Dolan.

• *Larry Clarke-ot a kamasztéma és a ke-resetlenül realista stílus miatt értem, de merről jön képbe Dolan?*

Szeretem, ahogy Dolan újraértelmezi a giccs fogalmát, de nem ezt tekintem követendő példának, hanem azt az aprólékos érzékenységet, amellyel vezeti a színészeit, megtölti élettellel a teret és dinamizálja a dialógusokat. Ahogy rengeteg humort és drámát sűrít minimális gesztusokba. Ahogy váratlan dialógreakcióban a sémáktól eltérő, de nagyon őszinte pillanatok hoz létre, és ezzel plusz jelentésrétegeket visz a párbeszédbe. Személyes kedvencem a *Mommy*, abból ezer példát lehetne hozni ezekre a finom megoldásokra.

• *Dolan szemtelenül fiatalon lett Kanada új sztárrendezője. De milyen most pályakezdő rendezőnek lenni Magyarországon?*

Komplikált helyzetben van, aki ma filmet rendez Magyarországon, mert meg kell felelnie a Filmalpnak, önmagának, miközben dolgozni is szeretne. Sok az alkotó és nagy a verseny, nehéz támogatást szerezni a filmekre, miközben sokan hatalmas sikereket érnek el. Egyrészt inspiráló, hogy a környezetünkben ekkora sikerek születnek, és már nem lepődünk meg, ha egy magyar film Oscar-díjat nyer. Erre büszkének lehet és kell is lenni, de ahol természetessé válnak a sikerek, ott ez valamilyen nyire nyomasztja is az alkotókat, hiszen magasabbak lesznek az elvárások. Ami nem feltétlenül baj, mert motivál. A Filmalappal pedig viharos volt a kapcsolat, de utólag már hasznosnak érzem ezeket a vitákat.

• *Miért voltak súrlódásaitok?*

Attól tartottak, hogy valami botrányos, perverz, szexista dolog is kiszülhet azokból a jelenetekből, amikor a srácok provokatív állításokat tesznek, mondjuk, hajléktalanokat vegzálnak. Mivel nincs mögöttem öt film, érthető, hogy volt bennük félelem és ebből fakadóan sok kérdésük arról, hogyan szeretném filmre vinni ezeket a szituációkat, és nem lehetne-e másképp dramatizálni azokat. Ami nem tett rosszat a filmnek, mert így több időnk maradt az írásra a forgatás előtt, és hasznos tanácsokat kaptunk a Filmalaptól.

• *Nem csiszolták le a film éleit?*

Voltak csörték a forgatókönyvfejlesztés alatt, de lecsiszolás nem történt. Szerették a filmet, a necces jelenetekben pedig látták az érzékenységet. Úgyhogy a következő filmnél már lesz mit felmutatnom. •